

Møte med humus sapiens på Jæren

Herwig Pommeresche: Med mer fritid kan vi lage maten og møblene selv. Men da må vi gi avkall på høy lønn og dyre lån.

tekst SIRI ALICE LARSEN og TOVE ELIN BERG

Vi er på vei til brusand, en times kjøretur fra Stavanger. Vi skal treffe Herwig Pommeresche, arkitekt og permakulturdesigner. Vi følger hans veibeskrivelse. – Tre komma tre kilometer fra hovedveien, ta til venstre igjen... Vi har snart kjørt over hele Jæren. Nå er vi midt i brytningslandskapet mellom flate Jæren og det mer kupert kystlandskapet mot Egersund. Vi får øye på et hus med blomstrende lyng og gress på taket. Her må det være.

Vi går gjennom en frodig hage; urter og blomster, bær og grønnsaker. Vi forviller oss til husets framside og via verandadøren rett inn i kjøkkenet, husets hjerte. Fra komfyren kjennes lukten av plommer, Herwigs spesialoppskrift på saft: 50 prosent bær eller frukt og like mye sukker skal stå i vannbad to, tre timer før de tappes på flasker. Restene kan man tørke, eller bruke til kompott og syltetøy.

– Ja, det er mye sukker, men denne oppskriften fungerer. Og så blir det så godt, sier Herwig med et varmt smil.

Hjemmelaget interiør

På kjøkkenbenken ligger et fat med einerbær til tørk. Blomkarsefrø er lagt i eddik. Rognen står til pynt. Herwig er hjemmeværende husfar, på femogtjuende året. Kona, som nettopp har fått middagen servert, tar seg en høneblund mens hun er i beredskap som dyrlege. Til venstre for det åpne kjøkkenet ligger spisestua. Ved det lange bordet er det plass til mange. Til høyre står salonggruppen, Herwigs eget håndverk. Armlenene er utskjærte uglehoder. Møblene ruver godt og hører til der de står.

Han byr på glovarm kaffe. – Ikke så sterk, for koffein har vi jo ikke godt av. Det ryker fra keramikkruset. Duken er rundheklet i forkloristiske farger. Vi lar øynene vandre rundt i rommet. En trollkrabbe stirrer tilbake. Billedveven på tømmerveggen alterplass tar oss med inn i en fortryllende trollskog. Vi får ikke sett oss mette. For 25 år siden spurte en av husets første gjester vantro: – Skal dere virkelig ha det sånn? – Ja, sånn skal vi ha det!

Det ser ikke ut til at Herwig har skiftet mening der han sitter med blikket rettet mot stuevinduet. I landskapet rundt framstår jordene som et lappeteppe i ulike fargenyanser. Trær og berg danner en lun ramme. I vest møter havet en gedigen og lett omskiftelig himmel.

Foran oss i sofaen sitter denne skjeggete, vennlige mannen som har rukket å bli 60 år. Han er iført en saueskinnsvest som han selv har laget. Den lindrer mot plagsomme ryggmerter. Han prater rolig på vassekte jærsk.

Hjemme i lyngheiene

Herwig Pommeresche kjenner jorda bedre enn de fleste og har stor respekt for mangfoldet og samspillet. Ved å dyrke etter permakulturmetoder får han optimalt ut av jorda, uten den helt store innsatsen.

Han vokste opp bare noen kilometer utenfor Hamburg og er ikke stolt over sitt fedreland. Snarere tvert imot. – Det som er hjemme for meg, er lyngheiene.

Så da fruene fikk tilbud om jobb som dyrlege, grep de sjansen. Etter en periode med provisoriske boforhold, erklærte Herwig en dag at han ville ta seg en tur for å finne tomt. Som sagt så gjort. Den arkitektoniske inspirasjonen hentet han fra jærustradisjonen. Boligen glir inn i landskapet som et dempet, estetisk element. Og den er funksjonell i forhold til Jærens velkjente vindforhold. Hagen, der naturen har fått utfolde seg på egne premisser, virkeliggjør visjonen om å leve i pakt med naturen. Han minner om hvor viktig det er å være våken og sanselig.

Nok er nok

– Det triste er at næringslivet raser videre. Et næringsliv som forlenget er blitt "tæringsliv". Vi må ikke glemme den gamle visdommen: nok er nok. Man samler melkekartonger og gjenvinner, men pengesystemet er det samme. Altfor mange forstår ikke engang hvordan dette virker. Herwig siterer sin unge venn Ingvald Erga som hevder at vi ikke kan drive miljøvern og det gode liv på toppen av det ordinære livet.

– Vi må være villig til å tjene mindre, låne mindre, kjøre mindre, få mer fritid. Da får vi tid og kan for eksempel bygge sofaen selv, bake brød og safte. Skal dette komme på toppen av alt annet, blir det fort en belastning og vi gir opp.

På spørsmål om han er et standhaftig blomsterbarn som nekter å gi opp idealene sine fra 1968, griner han på nesen og blir streng.

– I hippitiden var man opptatt av å sprengte alle lenker og gamle regler. Frihet, frihet! Til slutt skulle man være fullstendig fri fra alt. Fri fra grenser og ansvar, så det bare var sus og dus igjen. Jeg mener det er viktig å finne balansen, å definere balanse og gi nytt innhold.

Vi må velge vekk

Herwig Pommeresche tok et oppgjør med seg selv for om lag tolv år siden.

– Alt var gale. Det synes jeg for så vidt fremdeles, men... raser du ut, skaffer du deg bare uvenner og fiender. Han har etterhvert funnet sin metode. Han forsker, tenker, skriver og holder foredrag. Internett, som ungene har installert, er for ham et uinteressant medium. Han peker på faren ved å bli blokkert av for mye informasjon.

Selv velger Herwig å lese bøker, gjerne de samme flere ganger.

– Vi må ta stilling og velge vekk. En japansk bondefilosof sier "vi må ikke lenger spørre hva vi kan få til, men hva vi kan la være å få til". Tenk bare så lett det er å la være å drikke Coca-Cola!

Hvis du fabulerer om å redde jorda, blir du lett overmannet av maktesløshet. Men som forbrukere kan vi ikke fraskrive oss ansvar. Enhver har tvert imot makt til å forsake. Det er den beste metoden for å forandre systemet. Det er grunnleggende at jordkloden er begrenset.

Få mennesker forstår hvordan pengesystemet henger sammen. Og de få som forstår, kan ikke gjøre så mye med det. Samfunnssystemet ødelegger samfunnet. Pengene skulle i utgangspunktet lette varehandelen. Men bare tre til fem prosent av pengene tjener dette formålet. Altså er omkring 95 prosent pengesirkus. Pengene har en tendens til å akkumuleres der pengene allerede er fra før. Kommersielle krefter forsøker å gjøre seg uunnværlige ved å skape behov for så å kunne selge produkter og tjene penger på alle felt.

Vitenskapen kan ta feil

– Kunstgjødsel baserer seg på en 160 år gammel vitenskap, som naturen har klart seg uten i opptil 4,5 milliarder år. Hvordan har naturen greid det? Kjemiindustrien setter ressurser inn, tilbyr plantevernstoffer så svake planter overlever. Industrien kjøper nå også opp frøprodusenter, manipulerer inn plantevernmidler før frøsalg. Helt klart en fantastisk forretningsid. Men dette er midler som deformerer jordelivet, et jordeliv som igjen skal erstattes med kunstgjødsel. Ideologien eller ideen bak dette er at menneskene kan drive naturen bedre enn naturen selv. 95 prosent av livet under jorda vet menneskene ingenting om. Likevel satser vi hele vår matproduksjon og helse på en sekk kunstgjødsel. Vi vet at vitenskapen flere ganger har tatt feil.

– Like viktig som å arbeide for et rentefritt pengesystem, er det å spre kunnskap om dyrknings- og produksjonsmetoder som gir oss rene matvarer, rent vann, ren luft og rent sollys.

Gjennom tolv års selvstudium har Herwig opparbeidet seg en oversikt over flere muligheter som jordsmonnet har til å forsørge menneskene med ren, sunn mat. Han har basert sitt arbeid på forskningsrapporter og praktiske dyrkningsmetoder. Han har ligget på sine knær, tatt i jorda og sett dens mangfold. Arbeidet sitt kaller han for "Humus Sapiens". Jorda byr på avlingsmengder og –kvaliteter som virkelig gir håp for en bærekraftig og biologisk styrket framtid på denne kloden. Forutsetningen er samarbeid, omsorg og fred med alle naturens grunnforutsetninger.

Vi avslutter med en æresrunde i hagen. Herwig graver opp glinsende og feite meitemarker. Han kaller dem for sine venner. De poserer for fotografen, bare et stjålet øyeblikk, for marken liker ikke lys. Hensynsfullt og forsiktig blir den fraktet tilbake og dekket med god matjord. Jo, marken har svært gode forhold i Herwigs hage. Forresten ble vi tatt riktig godt hånd om vi også. Vi kjører hjem fra dette møte inspirert og oppløftet, men også grav alvorlige. Vi stopper ved en av Jærens vakre strender hvor øynene møter havets horisont. Der sitter vi og ser når sola går ned, og lar møtet med Herwig og hans tanker synke.

(Folkevett 6–2000)